

M.A. 3rd Semester Examination, 2023**SANSKRIT**

PAPER — SAN-305(Old)

*Full Marks : 50**Time : 2 hours**The figures in the right hand margin indicate marks**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable*

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागर्या च समाधेयाः

1. प्रश्नद्वयं समाधेयम्: —

2 × 2

(क) न्यायशास्त्रस्य प्रवृत्तिः कतिधा ? काश्च ताः ?

(ख) तर्कभाषा केन विरचिता ? तस्याः एकस्याः टीकायाः नाम लेख्यम् ?

(ग) लक्षणलक्षणं किम् ? उदाहरणं दीयताम् ।

(Turn Over)

2. द्वयोव्यख्या कार्या— 4 × 2
- (क) “साधकतमं करणम्” ।
- (ख) “यथार्थानुभवः प्रमा” ।
- (ग) “तावेवायुतसिद्धौ द्वौ विज्ञातव्यौ” ।
3. एकः समाधेयः— 8 × 1
- (क) किं नाम कारणम् ? तत् कतिविधम् ? कानि च तानि ?
सोदाहरणं प्रत्येकं प्रकारः संक्षेपतः आलोच्यताम् ।
- (ख) केशवमिश्रमते सन्निकर्षः कः ? स कतिविधः ? सोदाहरणं
प्रत्येकं प्रकारः आलोच्यताम् ।
4. प्रश्नद्वयं समाधेयम्— 2 × 2
- (क) अनुमाने व्यापारः कः ? करणश्च किम् ?
- (ख) प्रतियोगी कः ? उदाहरणं दीयताम् ।
- (ग) “पर्वतो वह्निमान् धूमात्” - इत्यत्र को हेतुः, किं साध्यं,
को वा पक्षः ?

5. द्वयोर्व्याख्या कार्या—

4×2

(क) “हेतुमन्निष्ठविरहाप्रतियोगिना” ।

(ख) “येन सम्बन्धेन साध्यं तेनैव सम्बन्धेन साध्यवान् बोध्यः” ।

(ग) “येन सम्बन्धेन हेतुता तेनैव सम्बन्धेन साध्यवदन्यावृत्तित्वं बोध्यम्” ।

6. एकः समाधेयः—

8×1

(क) व्याप्तेः प्रथमलक्षणं किम् ? तस्य परित्यागे को हेतुरालोच्यताम् ।

(ख) व्याप्तेः सिद्धान्तलक्षणं निरूप्य तस्य लक्ष्ये संगतिः आलक्ष्ये च असंगतिः प्रदर्शयताम् ।

[Internal Assessment — 10 Marks]